MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro
Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Yrittäjän rooliin astuvat nuoret nousevat koko suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuden tekijöiksi. **KYÖSTI KARJULA KALEVASSA**

Hallinnon tehtävät uuteen harkintaan

Suomessa vahvalla hallinnolla on pitkät perinteet. Venäjän vallan aikaan vahvalla suomalaisen hallinnolla turvattiin se, että Suomen oma lainsäädäntö toimi ja hallinto pysyi kotimaisissa käsissä.

Hallinnon keventämisestä on puhuttu paljon ja erilaisia projektejakin on asian ympärille rakennettu. Kaikesta huolimatta hallinto ei ole keventynyt, pikemminkin päinvastoin.

Hallintoa on kylläkin kevennetty hajaasutusalueilla niin paljon, että esimerkiksi poliisipalvelut ovat paikoin siirtyneet satojen kilometrien päähän. Valtio on monen muunkin tehtävänsä osalta vetäytynyt maakunnista.

Maaseudulla ja maataloudessa hallinnon ja siihen oleellisesti liittyvän valvonnan määrä on kasvanut Suomen EU-jäsenyyden myötä reippaasti. Näin siitä huolimatta, että uudistusten tavoitteena on aina ollut myös tukibyrokratian karsiminen.

Hallinnoinnin ja valvonnan lisääntyminen ei ole tätä työtä kentällä tekevien ihmisten syytä. He tekevät työtään.

Ongelmaan syyllinen on jatkuvasti paisuva lainsäädäntö sekä ministeriöiden lakitulkinnat. Usein lisääntyvä säätely laitetaan EU:n ja sen koneistojen syytämien asetusten ja direktiivien syyksi. Näin varmasti osaksi on, mutta kyllä kotimaassakin osataan.

Suomessa hyväksytään vuosittain noin 800 uutta lakia tai lakimuutosta. Suomalaisesta lainsäädännöstä Itä-Suomen yliopistoon väitöskirjan tänä syksynä tehneen Auri Pakarisen mukaan lainvalmistelussa on suuria puutteita. Tutkimuksen mukaan esimerkiksi vuonna 2009 annetuissa lakiesityksissä vain puolessa oli arvoitu esityksen vaikutuksia kansalaisiin ja kansalaisryhmiin.

Hallinnon yksi vakavimmista ongelmista on päätösvallan siirtyminen entistä kauemmaksi kansalaisista. Esimerkiksi kaavoitus ja rakentaminen kuuluvat periaatteessa kunnan toimialaan, mutta käytännössä päätösvalta on siirretty aluehallintoviranomaisille. Samalla sekä lupien että valvonnan kustannukset ovat olleet nousussa.

Maa- ja metsätalousministeri Jari Koskisen (kok.) mielestä aluehallintovirastoissa eläinsuojien lupakäsittely kestää hävyttömän kauan. Koskisen mukaan kunnat voisivat myöntää kaikki rakentamiseen liittyvät luvat. Näin syntyisi kaivattuja säästöjä sekä yhteiskunnalle, että maataloudelle. (MT 26.10.)

Lannanlevityksen aikoihin ei ole luvassa joustoja.

Koskisen mielestä ympäristönsuojelulain uudistamista valmistelleen työryhmän esitys on liian yleinen, ehdoton ja maanomistajien oikeusturvaa vaarantava. Uudistusesitys johtaisi lisäksi lupajärjestelmän monimutkaistumiseen byrokratian keventämisen sijaan.

MTK:n puheenjohtajan Juha Marttilan mielestä maanviljelijöiden mitta alkaa olla täynnä tehotonta, ahdistavaa ja jopa nöyryyttävää lainsäädäntöä. Marttilan mukaan täydentävät ehdot ovat yksi pahimmista byrokratiataakoista. Näiden ehtojen täyttämiseksi viljelijän on noudatettava yli 50:tä lakia ja asetusta. Marttilan mielestä tämä hallinnollinen murhenäytelmä on uudistettava selkeäksi laatujärjestelmäksi. (MT 26.11.)

Tuore esimerkki hallinnon ja käytännön elämän yhteentörmäyksestä ovat lannanlevityksen ongelmat. Ympäristöministeriön mukaan nitraattidirektiivin määräyksistä ei voi joustaa EU:sta tulevien paineiden takia. Ruotsissa tällaisia paineita ei tunneta, vaan siellä lannanlevitys on mahdollista joustavasti kunnan maaseutuviranomaiselta haettavien poikkeuslupien avulla.

Hallinnon tehtävänä näyttää olevan asettaa ja valvoa erilaisia kieltoja sekä rajoitteita. Maalaisjärjen käytön ja joustavuuden lisäämisellä päästäisiin kuitenkin paljon parempiin tuloksiin.

> **Päätösvalta on siirtynyt kauemmaksi kansalaisista.**

Rahoitus kiristyy

Pankkien lainaehdot yritystoiminnan rahoituksessa näyttävät kiristyvän nopeasti (MT 28.11.). Laina-aikoja lyhennetään, pankin perimät korkomarginaalit nousevat tuntuvasti ja lainarahaa vastaan vaaditaan entistä kattavammat vakuudet.

Pankkien kriisit ovat tulleet Euroopassa viime vuosina turhankin tutuiksi. Vakavarainen pankki tulee kansalaisille aina halvemmaksi kuin vararikossa oleva. On siis hyvä, että jokin roti pidetään.

Pankkien aiempaa tiukempaan linjaan ja lainarahan kallistumiseen on kaksi keskeistä syytä – taloudellisen epävarmuuden kasvu ja pankkeja koskevan sääntelyn kiristyminen. Kustannusten nousun maksaa aina asiakas.

Suomalaisia pankkeja ei voi nykytiedoin syyttää holtittomasta lainanannosta. Pankkien vakavaraisuus on hyvä, eivätkä ne itse pidä valvonnan ja säätelyn lisäämistä tarpeellisena.

Rahoituksen kiristyminen tarkoittaa käytännössä sitä, että lainarahaa riittää aiempaa harvempien hankkeiden tarpeisiin. Aloittavia yrityksiä, yrityskauppoja sekä yritysten laajennusinvestointeja karsiutuu, koska tarvittavaa lainaa ei ole järkevillä ehdoilla saatavilla.

Rahoitusmarkkinoilla vallitseekin yritysten näkökulmasta melkoinen ristiriita. Yritysten rahoituskulut ovat jyrkässä nousussa, vaikka Suomessa vallitseva korkotaso on historiallisen alhainen.

Asunnon ostoon saa lainaa huomattavasti helpommin ja halvemmalla kuin yritystoimintaan. Tämä näkyy asuntojen kalleutena ja perheiden velkaantumisena.

Yritysten rahahuolto vaikuttaa koko kansantalouteen. Millä kalliit asuntolainat maksetaan, jos tuotantoa ja työpaikkoja luovat investoinnit jäävät tekemättä?

VIERASYLIÖ

Ilmastonmuutoksesta haasteita poronhoitoon

Porolaitumet ovat vähentyneet ja niiden laatu on heikentynyt paitsi monien muiden maankäyttömuotojen, kuten metsätalous-, kaivos-, tuulivoimala- ja turvetuotantohankkeiden, myös poronhoidon itsensä aiheuttaman laidunten kulumisen vuoksi.

Koska paliskuntien maantieteelliset ja kasvillisuuteen liittyvät eroavuudet heijastuvat myös niiden poronhoitotapoihin, ovat ne eri tavalla alttiita ilmastonmuutoksen vaikutuksille – ja näin myös niiden sopeutumisen keinot vaihtelevat.

Muutoksia porojen ravinnon saatavuudessa

Ilmastonmuutos merkitsee pohjoisessa etenkin talvien leudontumista ja lumettoman ajan lyhenemistä.

Myöhään syksyllä sulaan maahan satava lumi edistää homeiden kasvua ja saattaa saada porot välttelemään heikkolaatuista ravintoa. Jäätymisen ja sulamisen seurauksena jäkälämaiden pintaan sekä lumipeitteeseen syntyy jääkerroksia, jotka vaikeuttavat porojen ravinnon saantia. Vaikeat lumiolot alentavat seuraavan kesän vasaprosenttia ja vasojen syyspainoja.

Keväällä ravintokasvien kehittyminen kuitenkin aikaistuu, jolloin vaatimien ja niiden vasojen laidunnusolot paranevat. Havupuut ja pensaat siirtyvät pohjoisemmaksi ja ylemmäs avotuntureilla. Varvut, heinät ja ruohot runsastuvat kun taas sammalet ja jäkälät vähenevät.

Monien kasvilajien laatu saattaa heikentyä, koska niiden puolustusaineet lisääntyvät UV–B–säteilyn vuoksi. Räkän lisääntyminen alentaa porojen painoja ja saattaa lisätä etenkin vasojen kuolevuutta, koska laiduntamiseen käytetty aika vähenee ja energiankulutus lisääntyy.

Varhaiset keväät ja lumeton maa edesauttavat myös petojen liikkumista. Poronomistajien saattaa olla yhä vaikeampi saada vahinkokorvauksia, koska petojen tappamat porot löytyvät usein vain lumipeitteen aikana.

Poronhoidon menetelmät muuttuvat

Ilmastonmuutos vaikuttaa myös poronhoidon menetelmiin ja tekniikoihin. Syksyn pidentyessä ja kirpeiden pakkasten viivästyessä porojen syyserotukset ovat vaikeutuneet.

Viime vuosina porojen rykimä on alkanut aiempaa myöhemmin. Jääpeitteen puuttumisen vuoksi poroja ei ole voitu kuljettaa jokien ja järvien yli. Erotuksia on jouduttu pitämään useasti. Etenkin suurissa paliskunnissa helikopterin käyttö on lisääntynyt.

Ilmastonmuutos asettaa haasteita poronhoitajien tietotaidolle, jossa yhdistyy sekä perinteinen tieto porosta että uusi teknologia. Esimerkiksi Hammastunturin paliskunnan eräissä tokkakunnissa poronhoitajat aloittivat aitavasotuksen pitkien ja lumisten keväiden seurauksena. Aikaisten keväiden vuoksi ollaan nyt siirtymässä takaisin vapaaksi vasotukseksi.

> **Etenkin suurissa paliskunnissa helikopterin käyttö on lisääntynyt.**

Myös porojen talviruokinta on lisääntynyt. Lisäruokinnan avulla on voitu estää porojen talvenaikainen aliravitsemus huonoista lumioloista huolimatta.

Porot ruokitaan talvisin joko maastoon tai tarhoihin (aitoihin). Monissa paliskunnissa poroja paimennetaan edelleen heinän avulla.Vaikka talviruokinta edistääkin porojen terveyttä, saattaa huonosti toteutettu ruokinta myös aiheuttaa poron terveyden heikentymistä.

Lisäksi porojen lisäruokinta maastoon saattaa aiheuttaa metsätyypin muuttumista niukka–ravinteisesta runsasravinteisemmaksi, mikä näkyy muun muassa typpeä vaativan kasvilajiston runsastumisena.

Laidunkierto auttaa sopeutumisessa

Maa- ja metsätalousministeriön ilmastonmuutosstrategian mukaan keskeisimmät porotalouden sopeutumiskeinot liittyvät elinkeinon taloudellisen monipuolisuuden lisäämiseen, muun maankäytön haittavaikutusten vähentämiseen sekä poronhoitomenetelmien kehittämiseen.

Muun muassa vasateurastukseen siirtyminen, loislääkintä, lisäruokinta ja laidunkiertosysteemi ovat mahdollistaneet korkeat poromäärät, vaikka talvilaitumet ovat kuluneet ja niistä on ollut puutetta.

Laidunten kulumista voidaan vähentää tehostamalla laidunkiertoa. Tällöin talvilaidunten hidaskasvuiset jäkälät ehtivät uusiutua, eivätkä ne altistu kesäaikaiselle porojen tallaamiselle.

Laidunkierto toimii muun muassa Ruotsissa ja Norjassa, sillä laidunpiirit ja lapinkylät ovat pitkänomaisia, ja talvi- ja kesälaitumet on erotettu selkeästi.

Suomessa ei usein alunperinkään ole erillisiä talvi- ja kesälaitumia tai laidunkierto toimii vain osittain. Parhaiten laidunten kierrättäminen toimii paliskunnissa, joissa kasvillisuuden ja maasto-olosuhteiden vaihtelusta muotoutuu luonnollisia, laidunkiertoaidalla erotettavia kesä- ja talvilaitumia.

Tärkeitä ovat myös niin sanotut reservialueet, jotka otetaan käyttöön lumiolosuhteiden vaikeutuessa. Laidunkiertoa voitaisiin tehostaa esimerkiksi pienten paliskuntien välisiä raja-aitoja poistamalla, mikäli se osoittautuisi poronhoidon ja poronhoitajien kannalta muuten mielekkääksi.

Laidunkierron tehostaminen parantaisi laidunten kantokykyä ja koko poronhoitoalueen ympäristön tilaa.

Hyväkuntoiset laitumet lisäävät ekologista kestävyyttä ja joustonvaraa ilmastomuutoksen varalle. Se, mikä palvelee porolaidunten hyvää kuntoa, palvelee myös ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutumista.

Voimakas porolukujen pudotus saattaisi merkitä monelle poronhoitajalle elinkeinon lopettamista. Näin tulisi käymään ellei poroluvun vähentämisestä aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia seikkoja otettaisi huomioon.

Ilmastonmuutoksen aiheuttamat epäedulliset muutokset todennäköisesti nostavat poronhoidon kustannuksia, mikäli muun muassa helikopterin käyttöä porojen kokoamisessa, talvista lisäruokintaa tai laidunkiertoaitojen rakentamista joudutaan tehostamaan.

MINNA TURUNEN
TERHI VUOJALA-MAGGA

Turunen on erikoistutkija ja Vuojala-Magga tutkija Lapin yliopiston Arktisessa keskuksessa Rovaniemellä.

PÄIVÄN KUVA

JAAKKO POUTTU

Puhdasta tulee

7-vuotiaalla Jarilla on suihkuputken käyttö hallussa. ”Kun tarkasti tähtää niin puhrasta vaan pakkaa tulla”, kuvan lähettäjä Jaakko Pouttu Lapualta toteaa.

Päivän kuva -ehdotuksia voi lähettää MT:n toimitukseen osoitteeseen lukijankuva@maaseuduntulevaisuus.fi. Julkaistuista kuvista maksetaan palkkio.

KOLUMNI: JUHA AALTOILA

Tukkia tarjottimella

Olen seurannut puumarkkinoita liki 40 vuotta, mutta aina jotain uuttakin eteen tulee. Metsäpäivien tauolla kuulin seminaarista, jossa oli valiteltu mäntytukin niukkuutta.

Paikalla ollut metsänomistaja oli sitten tauolla kysellyt toiselta, koska viimeksi sinulta ostaja kyseli puita. Alkoi tovin mietintä ja monella keskustelijalla olikin kulunut monia vuosia siitä, kun ostaja viimeksi otti yhteyttä.

Olivathan aktiiviset metsänomistajat kauppoja tehneet, moni vuosittainkin. Asiasta jäi silti outo kuva.

En halua enkä esitä, että puunostajat alkavat lehtimyyjien tapaan kiusata metsänomistajia. Kysyn silti, tietävätkö puun niukkuutta osavuosikatsauksen esittelyssä naukuvat metsäjättien pääherrat, mitä kentän väki tekee niukkuuden poistamiseksi.

Metsäalalla historia on tätä päivää usein ja toistaa valitettavasti itseänsä.

Metsänhoitoyhdistysten vahva osa puukaupassa riittää monille puun oston toimihenkilöille. Ja kun puuta ei tule tarpeeksi, on helppo syyttää yhdistyksiä.

Kohteita tunkee silmiin maasturin akkunasta.

juha.aaltoila@maaseuduntulevaisuus.fi

”Kyä ne kuule Koltta ny siä yhyristyksisä hautoo niitä tukkikauppojen valtakirjoja pöytälaatikoisa”, olen kuullut kymmenet kerrat.

Tuo on ollut osin tottakin. Tukkikauppaan rakennellaan kynnyksiä. ”Kyllä se tiälä meilä päen saes´ ison närreen hinta alakaa kutosela että kaappa aakeis.”

Ja sitten odottaa kuukaudesta toiseen tuhatpäinen porukka hyvää kk-palkkaa nauttivia metsätalousinsinöörejä kuutosta. Annan odotuksesta arvosanan neljä.

Koneyrittäjä voi nimittäin joutua pistämään kuljettajansa odottamaan työtä.

Sahoilla on ollut 2000-luvulla paljon seisokkeja siksi, ettei tukki riittänyt jatkuvaan tuotantoon.

Alamittaisen suman sahausta ei voi optimoida. Kallista on siirrellä metsäkoneitakin pitkät matkat leimikolta toiselle, kun pystyvaranto on liian ohut.

Koska Suomessa aletaan ostaa puuta aktiivisesti iänikuisen selittelyn, syyttelyn ja odottelun sijaan?

Tehkääpäs siellä metsäjätissä ylitaloset! Jari Yli-Talonen johtaa Metsänhoitoyhdistys Päijät-Hämettä. Hän on saanut puuta liikkeelle ja laajalti metsänhoidon töitä käyntiin jakamalla kullekin aluevastaavalle metsänomistajien nimilistat.

Listalle oli valittu henkilöitä, joilta ei ollut tullut toviin työtilausta yhdistykselle.

Jos toimihenkilö lähti nuorena metsäalalle luonnonrauhan takia tai siksi, ettei tarvitse sählätä vieraiden ihmisten kanssa, niin ei ollut helppo soittaa ja sopia metsäkäyntiä oudon ihmisen kanssa.

Mutta työ tekijänsä neuvoi! Tulokset puhuvat puolestaan ja jälkeä syntyy.

Yli-Talosen mukaan valtaosa metsänomistajista ilahtuu yhteydenotosta ja ryhtyy ehdotettuihin toimiin metsän hyväksi. Eikä vähiten siksi, että hoito- ja hakkuusavotasta jää hyvät netot tilille.

Laskeutukaahan arvoisat ostoesimiehet alas sieltä maasturinne korkeuksista ja kertokaa Helka Kymäläiselle ja Holger Gyllenbügelille männikön ensiharvennuksen tarpeesta. Levittäkää ilosanomaa siitä, että ennen hakkuuta metsään kasvoi 15 euron arvoisia kuutiometrejä.

Hakkuussa kasvamaan valittu paras puuaines pukkaa jo kymmenen vuoden päästä kuutiometrejä, joiden hinta ylittää 40 euroa kuutiometriltä. Pörssi kalpenee!

Kohteita tunkee silmiin tojotan akkunasta. Satelliittikuvat, Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) ja Maanmittauslaitoksen aineistot ja kohta myös Metsään.fi-tiedostot antavat lisää mahdollisuuksia.

Metsänomistajien metsien taloudellisesti järkevälle hakkuujärjestykselle on tehty paljon väkivaltaa, kun kiireisen ensiharvennuksen sijasta on hakattu aukko männikköön.

Metlan inventointien mukaan taimikoista tulisi poistaa ylispuut lähimmän 10 vuoden aikana yli 660 000 hehtaarilta. Työ on myöhässä liki puolella alasta.

Siellä sitä tukkia on taimien kiusana. Aiheuttavat jo tappioita omistajillensa.

Metsänomistajan ikä, sukupuoli, asuinpaikka, tilan koko tai varakkuus eivät käy selitykseksi kaihtaa puun ostoa, saamattomuuttansa niillä moni peittelee. Turha vaiva, töihin siitä!

Metsäjätin pääherroilta odotan toimia. Tyytyväinen suomalainen metsänomistaja on varmempi puun toimittaja, kuin Stalinin asvalttia (routa) odotteleva idän puujobbari.

LEHTIKATSAUS

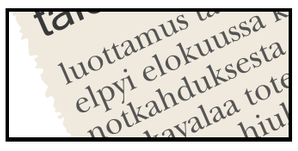

Pelkkä tahto ei yksin riitä

Lujalla maanpuolustustahdolla ei **Ilkan** mielestä pitkään paikata armeijan säästöjä

”Määrärahojen leikkaukset ja varuskuntien lakkauttamiset eivät ole kansaa lamaannuttaneet. Päinvastoin, yleisen asevelvollisuuden suosio on noussut. Yleistä asevelvollisuutta kannattaa nyt 72 prosenttia suomalaisista, mikä on peräti yhdeksän prosenttiyksikköä enemmän kuin vuosi sitten.”

”Kansan vakaalla tahdolla ei puolustusvoimia ja uskottavaa puolustusta ylläpidetä loputtomiin. Tutkimuksen viesti poliitikoille on, että seuraava askel uudistuksissa ei saa tarkoittaa lisäsäästöjä. Kansalaisten tahto ei ole taloudellinen pakkotyöntö Natoon eikä palkka-armeija.”

Mahdollisuuksiin on tartuttava

Aamulehden mukaan Suomen on tartuttava arktisiin mahdollisuuksiin.

”Jäämeren ja Barentsinmeren alueet ovat tulevaisuudessa merkittäviä energialähteitä. Suomalaisten yritysten pääseminen kiinni isoihin hankkeisiin edellyttää isojen teollisten yritysten yhteistyötä. Norjan Snövit-kaasukentän pettymystä ei kannata toistaa, sinnehän ei suomalaisyrityksillä ollut juuri asiaa.”

”Koillisväylää purjehditaan jo, mutta liikenteen avaaminen täyteen mittaan vie vielä paljon aikaa. Maailmankaupan työjuhdat eli isot konttilaivat eivät pysty Koillisväylää pitkään aikaan käyttämään. Arktiset öljy- ja kaasukentät tarvitsevat jääolosuhteissa toimivaa teknologiaa ja aluksia. Jäänmurtajien tarve on merkittävä, ja niiden rakentamisen Suomi osaa.

Valtiovallan onkin nyt patisteltava yrityksiä yhteistyöhön, jotta suomalaiset pääsevät aikanaan kiinni isoihin arktisiin hankkeisiin.”